

TOT BLOED OP HET DROGE

Jerry Goossens

*Tot bloed op
het droge*

Roman

Lebowski Publishers, Amsterdam 2017

© Jerry Goossens, 2017
© Lebowski Publishers, Amsterdam 2017
Omslagontwerp: Bart Heideman
Auteursfoto: Jan Willem Kaldenbach
Typografie: Crius Group Hulshout

ISBN 978 90 488 3791 5
ISBN 978 90 488 3792 2 (e-book)
NUR 301

www.lebowskipublishers.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

<i>Tot bloed op het droge</i>	<i>II</i>
Verklarende woordenlijst	265
Dankjewel/ <i>shakar</i>	267
Verantwoording	269

*Zij zeiden:
O Hoornenman
Yagug en Magug
verspreiden verderf in
het land.*

– Achttiende soera, ‘De grot’

*A worried parent's glance, a kiss, a last goodbye,
Hands him the bag she packed, the tears she tries to hide,
A cruel wind that bows down to our lunacy,
And leaves him standing cold here in this colony.*

– Joy Division, ‘Colony’

*Hebt gij gezien, dat Achab zich vernedert voor Mijn aangezicht?
Daarom dewijl hij zich vernedert voor Mijn aangezicht, zo zal Ik
dat kwaad in zijn dagen niet brengen; in de dagen zijns zoons zal Ik
dat kwaad over zijn huis brengen.*

– Koningen 21:29

Voor Hans Goossens,
pater familias.

1.

Het was niet voor het eerst dat Willem III zijn klomp brak. Het zou vermoedelijk ook niet voor het laatst zijn. Klompen hadden nu eenmaal de neiging te breken. Zeker hier, in dit droge, hete klimaat. Maar niet eerder had Drie, zoals Christiaan van B. gewend was hem te noemen, zijn klomp gebroken op de scheen van een ander.

Het was een prachtig exemplaar. Ondanks de imposante maat was hij slank gesneden uit elzenhout, met een punt die koket omhoogwipte. Net als de slofjes van de zandkaffers. Drie had zijn klompen zelf beschilderd. Twee doodskoppen met Volendammer mutsen. Een Hollands winterlandschap op de achtergrond, gekopieerd uit een plaatjesboek dat zijn moeder als een relikwie koesterde. Op zijn rechterklomp stond 'SUPER', op zijn linker 'KAAS', in dreigend ogende, gotische belettering.

De klomp brak over de lengte van de wreef. Een donkere barst schoot door het hout. Dwars door de staalblauwe lucht en de ijsvloer. Een zwakke nerf, constateerde hij achteraf. Een echte Hollandse klomp moest tenslotte tegen een stootje kunnen. Zelfs als-ie er niet was gemaakt.

'Zemmel!' riep de zandkaffer. 'L'klawi kutkaas!' Hij greep zijn onderbeen met twee handen vast en hinkelde kermend over zijn knie gebogen door het zand. Zijn vrienden kwamen op hem afgerend, bogen met hem mee, een hand op zijn schouder. Ging het?

Het veld lag helemaal open. Christiaan van B. sprintte naar voren met de bal aan zijn voet en schoot hem hard tussen de twee

stukken steen die als doelpalen fungeerden. De bal knalde tegen de muur van de moskee en viel neer in een ophoping van vuil zand.

Christiaan spreidde zijn armen en keek triomfantelijk in het rond, alsof hij de ovatie van een uitzinnig stadionpubliek in ontvangst nam. ‘Goal. Goal! GOAAAAAL! Het jonge talent uit de Johan Cruijffstraat scoort! Holland uit, altijd lastig.’

De verontwaardiging was onmiddellijk. De jongens in hun groezelige djellaba’s braken de kring rond hun gebllesseerde ploegenoot op en stormden op Christiaan af.

‘De fok, broer,’ snauwde de grootste van het stel. ‘Jullie deden niet eens mee!’

‘Nu wel, *sahib*. Twee tegen vier. 1-0! O, de pijn, *sahib*, de pijn.’

‘Ik ben je vriend niet, Kaas. En blijf met je kaaspoten van die bal af.’

‘Of wat?’

De jongen in de djellaba snoof zijn longen vol lucht. Zijn borst zwol op. Hij kromde zijn armen en balde zijn vuisten. ‘Je moet niet denken dat ik bang voor je ben.’

Christiaan van B. grinnikte. ‘Ik bewonder je moed, *sahib*. Echt hoor.’

Drie jongens verdrongen zich nu dreigend rond Christiaan. Die legde zijn hoofd in zijn nek en kneep geamuseerd zijn lippen samen.

Willem III keek over zijn schouder naar het trio dat Christiaan insloot en aarzelde niet. Hij verplaatste zijn gewicht naar zijn standbeen en haalde uit alsof hij met een splijtend schot een penalty in de kruising wilde jagen. Nu raakte hij de linkerscheen, waardoor zijn tegenstander, het andere been nog wiegend in het vlechtwerk van zijn handen, tegen de grond smakte. De barst in Drie’s klomp was door de impact doorgeschooten tot in de zool en kierde nu op de wreef. De getroffen jongen lag huilend in het zand. Hij leek kleiner dan zo-even, smaller, jonger ook.

‘Broer, kijk dan,’ zei Drie, ‘mijn klomp!’

Het strijdtoneel was een kale zandplaat rond een archipel van keien, kleine rotsen, roestige frisdrankblikjes, glasscherven, hondendrollen, geitenkeutels en door de zon vervaald plastic speelgoed. Bij iedere beweging schoten hagedissen weg in gaten en spleten die tot dan toe onzichtbaar waren gebleven. Straatkatten, hun met perkament omspannen ribkooien bedekt met uitgedroogde wonden en puskorsten, lagen hijgend in het zand. Het terrein, gauw voetbalvelden groot, werd aan de oost- en noordkant gemarkeerd door kleine, donkere huizen van poreus baksteen, bedekt met eczeemvlekken van grijs pleisterwerk. Waslijnen overspanden de steegjes. De was – zwarte broeken en jakjes van zwaar ribfluweel, onderbroeken en herenhemden, sokken, jurken en schorten – hing roerloos te drogen in de hitte. Twee kinderen, peuters nog, renden elkaar op blote voeten en gekleed in niet meer dan katoenen luiers en vale hemdjes achterna. Geen van beiden leek oog te hebben voor de matpartij die zich op enkele tientallen meters van hen voltrok.

Willem III was een gulzig en enthousiast vechter met armen als drijfstangen, die zó volledig kon opgaan in de choreografie van voeten, vuisten, knieën en ellebogen dat Christiaan van B. wel eens vertederd had toegekeken hoe hij met een gelukkig gezicht, het puntje van zijn tong tussen de lippen, Lotvi uit de zesde de ogen had dichtgeslagen. Het was een hobby die enige afremming behoeftte. Drie had de neiging zichzelf erin te verliezen. Ieder z'n liefhebberij, maar er moesten geen dooien bij vallen.

Drie draaide zich handenwrijvend om, waarna hij Christiaans belagers vriendelijk, ja, *uitnodigend* aankeek. Hij slofte op het drietal af, zijn rechterklomp klepperend aan zijn voet. De jongens leken gedesoriënterd door de goedmoedige dreiging van de grote, blonde Kaas die hen traag, haast sloom tegemoetkwam. Christiaan van B. maakte van de verwarring gebruik door de grootste zandkaffer hard in zijn buik te stompen. De jongen klapte dubbel en hapte

vergeefs naar adem. Christiaan wapperde met zijn vechthand, terwijl hij op zijn knokkels blies.

‘Gaat het?’ vroeg Willem III.

‘Broer, knokken is leuk maar het moet geen pijn doen. Die zommel heef een keiharde buik.’

‘Pff,’ verzuchtte Drie, ‘je bent een waardeloze vechtersbaas, weet je dat? “Pijn, pijn, ik heb pijn.” Kusje erop? Broer, je moet vaker boksfilms kijken.’

Willem III nam een bokshouding aan: lichtjes voorovergebogen, de rechterklomp voor de linker, vuisten voor zijn gezicht. Hij hipte op de ballen van zijn voeten, luchtboksend heen en weer. ‘De Niro in *Raging Bull*. BAM! *Requiem for a Heavyweight*. Anthony Quinn. BAM! Mickey Rooney. *Killer McCoy*. BAM! BAM! Dat is meester, broer. Echt meester.’

De twee voetballers die nog overeind stonden keken verslagen toe hoe de grote Kaas de kleinere met luchtstoten en -hoeken tot een partijtje sparren dwong. De jongens op de grond kwamen overeind. De een snikte. De ander hapte nog altijd naar lucht. Christiaan van B. en Willem III leken geen acht op ze te slaan. Ze dansten om elkaar heen terwijl Willem voortdurend bleef herhalen dat Christiaan op zijn dekking moest letten.

Pas toen de jongens afdropen, zwijgend en met gebogen hoofden, verlegden de Kazen hun aandacht. Willem III knikte naar de kleine, donkere jongen die hij zojuist onderuit had geschopt. Er liepen traansporen over zijn stoffige wangen.

‘Mijn klomp, sahib!’ zei Drie.

De jongen draaide zijn hoofd met afgemeten, vogelachtige bewegingen heen en weer, van de ene vriend naar de andere. Maar er was geen ontkomen aan. De Kaas had het op hem gemunt.

‘Wat?’ vroeg de jongen.

‘Mijn klomp, broer. Die is helemaal kapot. Hier, moet je kijken...’ Willem III tilde zijn rechtervoet op en toonde hinkelend zijn schoeisel. ‘Zie je hem, die barst? Daar kan ik echt niet meer

op lopen. Hooguit als de *Hunchback of Notre-Dame*. Ken je die?' Hij boog voorover, hinkte met hangende armen en een vertrokken mond om de jongen heen. 'I'm not a man, I'm not a beast, I'm about as shapeless as the man on the moon. Charles Laughton, meester. *The bells! The bells!* Maar goed, zie je die klomp, sahib?'

De jongen tuurde onder zijn zware wenkbrauwen omhoog naar de Kaas en knikte dociel.

'... En hoe komt die barst in m'n klomp?' vervolgde Willem III. 'Nou? Door jou, inderdaad. En als beschaafde mensen onder elkaar moeten we daar een regeling voor treffen, vind je ook niet?' Drie hoekte in het luchtledige. 'BAM! Ik zeg vijftig. Is dat redelijk? Of nee, honderd. Want die andere klomp mag dan nog heel zijn, een losse kan je nergens kopen. Dus ja, honderd lijkt mij een schappelijk bedrag. BAM! Kunnen we meteen even afrekenen, ja?'

'Kom op, laat hem nou,' zei Christiaan van B. 'Misschien kunnen we die klomp lijmen.'

'Lijmen?! Broer, we hebben het hier niet zomaar over een houten schoen, hè. Nee, dit is het symbool van mijn culturele identiteit. Laten we dat vooral niet vergeten.'

Christiaan van B. maakte een gnuiwend geluid. 'Het symbool van zijn culturele identiteit, pff.'

'Ja, broer, die barst snijdt dwars door mijn Hollandse ziel en ik vind dat een zekere geldelijke compensatie het minste is in een situatie als deze.' Willem III stak een vlakke hand onder de neus van de zandkaffer en zei: 'Lappen, sahib.'

De ogen van de jongen schoten heen en weer tussen de twee Kazen, zijn vrienden, de huisjes van Klein Amsterdam en het stompe minaretje dat zich armoedig naar de hemel uitstreckte, hopend dat een vluchtroute die hij eerder over het hoofd had gezien op wonderbaarlijke wijze alsnog zou materialiseren. Maar zelfs een nadrukkelijk smekende blik op de toren van het godshuis kon niets aan zijn situatie veranderen. Hij liet zijn schouders hangen, zijn

kin op zijn borstbeen zakken en zei met een hees, hoog stemmetje: 'Ik heb geen geld.'

Een hond op drie poten sjokte voorbij. De vuile peuters kraaiden. De weduwe Westerhuis leunde voorover uit het raam van haar verkrotte woning om de was van de lijn te halen; een gebeurtenis die doorgaans door meerdere jongens en jongetjes, naar zij zelf dachten in het geniep, werd gadeslagen, maar waarvoor de weduwe zich speciaal kleeedde.

'Je hebt geen geld...'

De jongen schudde zijn gebogen hoofd.

'Mooi is dat. Als je niet kan betalen, moet je geen klompen breken, zeg ik altijd. Dat lijkt mij toch een heel redelijke instelling, vind je zelf ook niet? Nou? Kom op, kamelenruiter, geef eens antwoord? Enige vorm van genoegdoening, financieel of anders, is hier noodzakelijk. Dus wat gaat het worden, sahib?'

Christiaan van B. vond dat het knokpartijtje dreigde te ontanderen in iets dat veel verder ging dan territoriumdrift en een paar schoppen. On-Hollands ook, meende hij. De Geuzen waren klein in getal en toch wisten ze de Spaanse grootmacht te verdrijven. Michiel de Ruyter nam het op tegen Engeland, de grootste zeevarende natie ter wereld. En wón. Klein tegen groot. Zo deden zij dat, jongens van stavast. Zo zijn onze manieren, manieren, zo zijn onze manieren...

'Drie, laat het jochie nou gaan. Kan jou die klomp schelen.'

'Jurk uit,' beval Willem III.

'Wát?!' zei Christiaan van B.

'Ik laat hem gaan als ie z'n jurk uittrekt. Ik m'n klomp kwijt, hij z'n djellaba. Dat lijkt me een heel redelijke deal.'

'Drie, alsjeblijft, dat jochie...'

'We kunnen natuurlijk ook kijken of mijn andere klomp ook kan barsten?'

'Drie...'

Het jongetje wachtte het pleidooi van de kleinste Kaas niet af,

trok de djellaba met een watervlugge beweging over zijn hoofd en liet het kledingstuk voor zijn voeten in het zand vallen. Op zijn witte, geribbelde slobberonderbroek na was hij naakt. Elk bot in zijn bovenlichaam was zichtbaar onder zijn karamelkleurige huid. Hij boog zijn hoofd in schaamte en vouwde zijn handen over zijn kruis. Willem III raapte de djellaba van de grond en hield het ding tussen duimen en wijsvingers voor zijn massieve borstkas, als een meisje dat er voor de passpiegel achter komt dat ze een wat al te optimistische greep in het jurkjesrek had gedaan. Hij heupwiegde en deed zijn best koket te kijken.

De voetballers vormden een beschermend cordon rond hun halfnaakte vriend en schuifelden het onverharde plein af. Toen ze voorbij de moskee waren en met één voet in het Arabische deel van het dorp stonden, begonnen ze te schelden.

‘L’klawi kutkazen! Hoerenzonen! Ik neuk de *tabon* van je moeder!’

‘Sahibi,’ schreeuwde Christiaan van B. terug, ‘jullie zijn je bal vergeten!’

Hij pakte de bal met twee handen uit het zand en schoot hem met een perfecte boog over het plein, waar hij pal voor de jongens in het zand plofte.

2.

De op een na laatste autochtone bewoners van Klein Amsterdam waren drie jaar eerder vertrokken. Meneer en mevrouw El Boudifi, die al twintig jaar lang een kiosk dreven in de naamloze steeg die later door de Hollanders Johan Cruijffstraat werd gedoopt, waren met hun dochter als laatste vertrokken. De winkel hadden ze uit noodzaak aangehouden. Niemand wilde hem overnemen. De gestaag dalende omzet had de zaak vrijwel onrendabel gemaakt. De Kazen kochten geen Arabische kranten, en hoewel de verkoop van Hollandse tabak met vreemde namen als Van Nelle en Samson dat verlies enigszins compenseerde, was de loop er langzaam uitgeraakt. Meer nog dan de economische teruggang was het de sociale isolatie die het echtpaar opbrak. In de lange uren die ze in de lege winkel doorbrachten, wachtend op klanten, had vooral mevrouw El Boudifi eindeloos gemijmerd over vroeger, toen de mannen van het dorp om zeven uur 's ochtends in de winkel samenkwamen om de eerste sigaret van de dag te roken en het nieuws uit de kranten met elkaar te bespreken. Nog altijd kon ze de geur van Egyptische sigaretten en shishatabak uit haar geheugen reproduceren en hoorde ze de getijden van de mannelijke conversatie; het samenzweerderige gezoem, afgewisseld met het springtij van hun bulderende lach en de plotselinge stilte, klokke acht, na hun vertrek naar de akkers en de fabriek. Dan het gekwetter van de buurtkinderen, die met zweterige muntjes in hun knuisten aan de toonbank verschenen voor een zakje zonnebloempitten of, bij hoge uitzondering, een flesje frisdrank uit

de ijskast. De vrouwen die op het heetst van de dag binnendruppelden om vanachter hun sluier op samenzweerderige toon het buurtnieuws met haar te delen; welke mannen er gedronken hadden, welke echtgenotes tijdens huiselijke ruzies een blauw oog hadden opgelopen, welke echtgenoten tijdens huiselijke ruzies een blauw oog hadden opgelopen (een gebeurtenis die even zeldzaam als schandelijk was en daarom alleen op nauwelijks hoorbare fluistertoon werd besproken), de huwelijken, zwangerschappen en sterfgevallen: ze passeerden dagelijks de revue in het kleine winkeltje.

En alle klanten begroetten meneer en mevrouw El Boudifi met de rechterhand op de borst en een welgemeend 'salaam'. Kwam daar eens om bij de Hollanders. Die dreunden binnen, op hun grote houten schoenen, sloegen een handvol munten op de toonbank en riepen 'Samson', 'Drum' of 'Zware Van Nelle', met harde, schurende stemmen die aangetast leken door een afschuwelijke aandoening van de luchtwegen. Ze zeiden 'hallo' noch 'tot ziens' of 'dank u wel', laat staan dat ze even bleven om te praten. Woordloos lieten ze zich de plastic tabakswikkels in de hand duwen (meestal door meneer El Boudifi, die zich bij de eerste hoefslag van de klomp ogenblikkelijk van het tafeltje in de koele achterkamer verhief om zijn vrouw de confrontatie met de Kazen te besparen) teneinde zich abrupt om te draaien en weer naar buiten te kloppen.

Nee, het was geen volk dat door Allah met een surplus aan charme was gezegend.

Iemand, mevrouw El Boudifi was vergeten wie, had weleens geopperd dat het gebrek aan omgangsvormen en de conversationele armoë die ze tentoonspreidden te wijten was aan hun gebrekkige kennis van de taal. En hoewel het ontegenzeggelijk waar was dat vooral de oude garde nooit ook maar een béetje Arabisch had geleerd, dacht mevrouw El Boudifi er het hare van.

Ze herinnerde zich Hans met een zekere weemoed.

Het was inmiddels ruim twintig jaar geleden dat de productie van hasjesj door de koning werd toegestaan, en de eerste tuinders uit Holland arriveerden. Grote, horkerige mannen in blauwe overalls en op geelgelakte houten schoenen die tot tientallen jaren daarna de spotlust van de dorpsbewoners wisten op te wekken. Geel haar hadden ze, en een akelig witte huid die in de zon al snel een nóg angstaanjagender rode kleur aannam. Ineens waren ze er. Klein in aantal, aanvankelijk, maar daardoor niet minder opvallend. Mo Aoueriaghel had ze ondergebracht in een loods die hij naast zijn zanderige akker had laten optrekken. Eerst woonden er drie. Toen tien. Waarna de schuur al snel te klein werd en Hans als eerste een uit keien en leem vervaardigd huisje kreeg.

Twee keer per week kwam hij in de winkel. Zo schuchter als je op klompen kon zijn, niettemin intimiderend als een jong, ongedresseerd paard. Gele manen in de nek, vlassige snor, gouden ring in het oor. Ogen van lapis lazuli, die besmuikt liever de grond zochten dan de blik van mevrouw El Boudifi. Zijn hand, groot, hard, de rug bedekt met een vacht van rosse haartjes, schoot in de broekzak van zijn overall. Hij haalde een zorgvuldig gevouwen, gelinieerd papiertje tevoorschijn, dat hij voorzichtig uitklapte. Hij hapte naar adem en sprak, hortend, tastend, in bijna abstract Arabisch.

Het was een holle, gutturale klank. Mevrouw El Boudifi had het in eerste instantie niet als Arabisch verstaan. Pas toen hij zijn verzoek aarzelend herhaalde kwamen de woorden geleidelijk tevoorschijn – doffe sterren achter een verglijdend wolkendek.

‘Salaam. Haal tabbia’e tabgh Hollandi?’

Mevrouw El Boudifi schudde haar hoofd. Nee, ze had geen Hollandse tabak.

De man met het gele haar leek voorbereid op dat antwoord. Hij trok zijn papiertje strak, schraapte zijn keel en zei: *‘Ay noa’e tabgh toffaddell?’*

Mevrouw El Boudifi had werkelijk geen idee welke sigaretten ze

hem moest aanbevelen als alternatief voor zijn Hollandse tabak. Ze had hooguit bij benadering benul van waar het lag, Holland, laat staan dat ze wist hoe de tabak er smaakte. Ze griste een pakje uit het rek achter haar, legde het op de toonbank. De man keek haar aan. Hij grijnsde een glimmend wit gebit bloot, griste de sigaretten van het houten blad, hield ze met een triomfantelijke blik in de lucht en vroeg: ‘*Tabgh?*’

Het geluid van een geit met spijsverteringsproblemen.

Mevrouw El Boudifi knikte. ‘*Tabgh. Tabgh.*’

De Hollander betaalde en bij het verlaten van de winkel stak hij het pakje sigaretten nogmaals in de lucht. ‘*Tabgh!*’

Hans.

Hij was een vaste klant geworden, die elke dag binnenwipte om tabgh te halen; aanvankelijk de sigaretten die iedereen kocht, later de Hollandse doe-het-zelftabak in de blauwe buidels. Hans bleef de taal altijd spreken alsof er dadelscheuten uit zijn stembanden groeiden, maar wist zijn woordenschat in de loop der tijd dusdanig uit te breiden dat hij een gesprekje kon voeren. Mevrouw El Boudifi had zich erover verbaasd dat hij altijd over het weer begon.

‘Mooie weer, hè?’ zei hij, met een blik die een oprecht enthousiasme verried. ‘*Móóóie weer.*’

Wat hem ertoe bracht uiterekend dát onderwerp aan te snijden bleef haar lange tijd een raadsel. Tenslotte was niets onveranderlijker dan het weer. Praten over het weer was als praten over de rotsen, of over het zand. ’s Ochtends kwam de zon op. Die scheen de hele dag onbarmhartig, om ’s avonds achter de bergkammen onder te gaan, waarna het al snel koud werd. Zo ging het elke dag, jaar in jaar uit. Soms viel er een regenbui. Maar de door het weer geobsedeerde Hollander leek de vreugde daarover niet te delen. Alleen als de zon scheen, hard en genadeloos, stak hij z’n duimen op. ‘Wat een lekkere kleine weer, hè?’ Een vraag die niet om een antwoord vroeg, elke dag opnieuw.

Pas toen mevrouw El Boudifi in een televisiejournaal bibberige,

oude beelden zag van de overstromingen, begon ze de fascinatie van de Hollander te begrijpen. De beelden hadden een grimmig moerasland getoond. Grijs. Weerloos tegen de grillen van de getijden. Een land dat geseseld werd door aanhoudende slagregens, die rivieren uit hun oevers deden treden en alle kleur hadden weggespoeld. Schonkig vee, tot aan de schoften in het water, loeide geluidloos naar de cameraman in de helikopter, terwijl de wieken cirkelvormige golven opjoegen. Ze had Hollanders gezien, bleek en uitgemergeld, die op lieshoge rubberen laarzen door hun huiskamer waadden, die een bootje vol hologige kinderen voorttrokken over het pokdalige zwarte water. Een agrarisch Atlantis, met ondergelopen tulpenvelden, weilanden en akkers. Een onheilspellend soeravers speelde door haar hoofd terwijl ze de beelden bekeek: *‘En een zondloed achterhaalde hen terwijl zij onrechtvaardig waren.’*

Ze had moeite de arme sloebbers in hun door brak water overspoelde land als onrechtvaardigen te zien, Hans de Hollander voorop. Die vriendelijke reus kon toch onmogelijk het misnoegen van Allah, geprezen en verheven is Hij, opwekken, zelfs al was hij een ongelovige? Als vanzelf murmelden haar lippen het volgende vers uit hetzelfde soera: *‘Maar Wij redden hem en de deelgenoten der Ark, en Wij maakten dit tot een teken der volkeren.’* En ineens, als bij goddelijke ingeving, begreep ze dat het dorp, haar winkel, de gemeenschap tezamen misschien de Ark vormden en de man die zo dol was op de zon een drenkeling. Een rechtvaardige, misschien wel, die met zachte hand naar het juiste pad geleid moest worden.

‘Onze Heer, Gij omvat alle dingen in Uw barmhartigheid en kennis. Vergeef daarom hen die berouw tonen en Uw weg volgen; en behoed hen voor de straf der hel. Onze Heer, en doe hen de tuinen der Eeuwigheid ingaan, die Gij hun hebt beloofd, alsook de deugdzamen onder hun ouders, hun echtgenoten en hun kinderen. Zeker, Gij zijt de Almachtige, de Alwijze.’

Maar Hans de Hollander kreeg in de loop der jaren gezelschap van naamloze landgenoten, zwijgende aardappelkoppen met vaalblauwe ogen en dunne lippen, neuzen als kooltjes en eeltige, bleke knuisten die gepast geld op de toonbank sloegen en een merknaam blaften of domweg met zo'n met zwart vuil gecraqueleerde worst van een vinger in de richting van het schap priemden om met een enkele barse hoofdknik de bestelling te bevestigen.

Nog veel later kwamen de vrouwen, bleek als deeg en gehuld in traditionele gewaden: zwarte, enkellange jurken met schouderstukken als gehalveerde buizen, kanten kragen en raadselachtig stijve mutsen waarvan de randen omhoogplooden en waaraan ogenschijnlijk functieloze spiegels en kralen waren bevestigd. En klompen. Bijna allemaal droegen ze klompen. Comfortabel kon het niet zitten, dat primitieve holbewonersschoeisel. En toch verkozen ze massaal het hout boven de soepele geitenleren slofjes waarop de oorspronkelijke bewoners van het dorp zich voortbewogen.

De Hollandse vrouwen kwamen nooit alleen: minstens met z'n tweeën, meestal met z'n drieën, soms met z'n vieren of meer. De doffe hoefslag van hout op zand. Het geruis van zwaar katoen. De kakofonie van harde Hollandse stemmen: het geluid van verschillende stukken papier die gelijktijdig verscheurd werden. De geur van te lang gekookte groenten en geurwater. Ze kwamen binnen, namen bezit van de winkel en gedroegen zich alsof mevrouw El Boudifi er niet was. Ze bladerden zonder interesse door de glimmende tijdschriften in het schap, met een blik die nog het meest op misnoegen leek. Maar altijd werd hun gemonkel onderbroken door een gedempt salvo van besmukt gelach, waarbij de Hollandsen even, vanuit hun ooghoeken, naar mevrouw El Boudifi loerden; het enige oogcontact dat ze doorgaans maakten, want zelfs bij het afrekenen van het pakje Belinda, dat ze om beurten kochten, keken ze haar niet of nauwelijks aan. Het waren momenten waarop mevrouw El Boudifi zichzelf een vreemde in haar eigen zaak voelde.

De winkeldeur zwaaide open. Willem III en Christiaan van B. buitelden naar binnen. Uitgelaten, stoffige vechtblos op de wangen, in een vluchtige wolk van testosteron en transpiratie. Mevrouw El Boudifi kende de jongens van gezicht, en de zoon van Hans de Hollander zelfs bij naam, toch voelde ze zichzelf verstijven. Meneer El Boudifi, gealarmeerd door het kabaal, schoot achter het gordijn vandaan en zette zich schrap naast zijn echtgenote.

De jongens leken zich niet bewust van het effect van hun entree. Joelend stormden ze direct op de frisdrankvitriene af, een manshoge koelkast met een glazen deur, en rukten die open. Een zucht koude lucht kwam hen tegemoet. Twee handen gristen gelijktijdig naar de flesjes in het schap en verwijderden de kroonkurken met de opener die in het apparaat verzonken lag.

‘Broer, drink jij Pepsi?!’ Christiaan van B. vertrok zijn gezicht tot een grimas.

‘Wat is daar mis mee?’ vroeg Drie.

‘Behalve dat het niet te zuipen is, bedoel je?’

‘Pff, alsof jij het verschil proeft tussen Pepsi en Coca-Cola!’

‘Man, iederéén proeft verschil tussen Pepsi en Coca-Cola. Pepsi zou niet eens cola mogen héten, weet je. Zoete kinderlimonade! Prik! Alsof je de keus hebt uit Anna Paulowna en Juliana en dan Juliana kiest.’ Christiaan van B. barstte in een schaterlachen uit. ‘Juliana! Zó’n dikke reet dat ze voortdurend achterover dreigt te vallen!’

‘Ik snap niet wat Juliana met Pepsi te maken heeft,’ zei Drie verongelijkt. Hij sloeg de deur van de koelkast met een dreun dicht, maar Christiaan trok hem direct weer open. ‘Laat even, is lekker tegen de hitte.’

‘Weet je,’ vervolgde hij, ‘toen ze Pepsi hier introduceerden hadden ze een slogan die in het Engels was: “Pepsi, voor iedereen die jong van geest is.” Maar bij de vertaling was er iets misgegaan, want

in het Arabisch werd het: "Pepsi, voor iedereen die achterlijk is."

'Je méént het,' zei Willem III, terwijl hij zich koelte toewuifde.

'Broer, ik zweer het. Later kwamen ze met een andere slagzin: "Pepsi, een opwekkende drank." Wat in vertaling werd: "Pepsi, laat je uit de dood opstaan." Vonden de zandkaffers vreemd genoeg geen aanlokkelijk verkoopargument.'

'En toen?'

'Hebben ze het gewoon bij "Pepsi" gehouden, En nou drink jij het. Want terug uit de dood heb je natuurlijk een droge bek als nooit tevoren. *Dawn of the Dead!* Meester! Santé, broer!'

'Jongens!'

De stem van meneer El Boudifi donderde door het smalle winkeltje.

'Jongens, doe die koelkastdeur eens dicht.'

De vrienden draaiden zich als één man om. Drie grinnikte nog wat na. Christiaan hield nog altijd de hendel van de koelkastdeur in z'n handen. 'Pardon?'

'Je hoort me wel,' zei de winkelier. 'Gewoon even dichtdoen, dan kunnen andere klanten straks ook van een koel drankje genieten.'

Willem III produceerde zijn allervriendelijkste glimlach. 'Tuurlijk, meneer. Lauwe drankjes, dat gun je je ergste vijand niet.' Traag duwde hij de deur dicht, alleen om hem met een nadrukkelijke zwaai weer open te trekken. 'Sorry, mijn fout.' Opnieuw sloot hij de deur en weer trok hij hem open. En dicht. En open. En dicht. En open. De enorme glazen waaier veroorzaakte een werveling van koude lucht. De jongens grinnikten, terwijl het hoofd van meneer El Boudifi rood aanliep. Een ader in zijn nek zwol op. Zweetdruppels parelden uit zijn wijkende haarlijn. Snuivend maakte hij zich op om over de toonbank te springen teneinde de jongens zijn zaak uit te meppen, maar mevrouw El Boudifi legde haar vlakke hand, waarop de meanderende lijnen van een vervaagde hennatatoeage zichtbaar waren, op zijn borst. '*Babba...*'

Willem III, gulzig van vechtlust, hipte heen en weer, grijnzend naar de gelooiden man met de grijzende baard achter de toonbank. Koude lucht streek over zijn linkerarm. De jonge en de oude man keken elkaar aan als duellerende revolverhelden die wachtten wie het eerst zijn pistool zou trekken.

Het gordijn achter de toonbank schoof open. Uit de zwarte opening verscheen het hoofd van een jonge vrouw. Ze droeg een rode hoofddoek die haar krullende, zwarte haar niet volledig in bedwang kon houden. ‘Babba?’ Haar vader noch haar moeder draaide zich om. Achter haar ouders, bij de geopende koelvitrine, zag ze de twee Kazen staan. ‘Babba, alles in orde?’

Het meisje liet de gordijnen achter zich dichtvallen, beende de zaak in en sloot de koelvitrite met een elegant maar gedecideerd handgebaar.

‘Wim! Chris! Jullie kunnen bij mijn vader afrekenen.’

Op de lagere school, in de klas van juffrouw Meryem, waar ook Willem III en Christaan van B. hadden gezeten, was Layla El Bou-difi op het laatste de enige donkere leerling in een klas vol Kazen geweest. Andere autochtonen waren in de loop der jaren vertrokken naar de school bij de moskee. Onopgemerkt, een voor een. Het viel pas echt op toen alleen Layla nog over was, opzichtig als het laatste blad dat zich in de herfst aan een boomtak vastklampte. Layla zelf had er nooit lang bij stilgestaan, als een kind van Klein Amsterdam was ze aan witte gezichten en buitenlandse namen gewend, aan de lucht van gekookte kool en aardappelen die de steegjes klokke zes vulde. Ze speelde er met blonde meisjes die Beatrix heetten, of Emma, of Irene en had meermaals tot mislukken gedoemde pogingen gedaan haar haar óók tot zo’n lange, steile vlecht te rasteren. Ze sprak zelfs een paar woorden Nederlands: ‘goedemorgen’, ‘klootzak’, ‘vader’, ‘moeder’, ‘godverdomme’, ‘leuk’, ‘snoep’, het betoverende ‘doei’, en verstond nog veel meer. Hoewel het verboden was in de klas of op het kale veldje dat als schoolplein dienst-

deed in een andere taal dan het Arabisch te praten, doorspekten de leerlingen hun zinnen met Hollandse woorden en uitdrukkingen.

Ze ging de jongens voor naar het gammele, zelfgetimmerde toonbankje en draaide zich om. Ze plaatste haar linkerhand op het ruwe hout en haar rechter in haar zij.

‘Allebei een cola gehad?’

‘Pepsi,’ smaalde Willem III.

Het meisje haalde haar schouders op. ‘Cola. Pepsi. Hetzelfde verschil: allemaal suikerwater. Oké, dat is dan 500 dirham per persoon.’

Meneer El Boudifi had zijn blik nog altijd op de jongens gefixeerd. Met een routineus armgebaar opende hij de met smeedijzeren ranken en loof versierde kassa op de toonbank. De lade schoof er moeizaam uit, met een krasserig geluid dat zand in het loopwerk deed vermoeden.